

Plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling för Korsberga skola, fritidshem och förskoleklass

Dokumenttyp:	Handlingsplan
Beslutad av:	Grundskolans ledningsgrupp (2021-02-12)
Gäller för:	Korsberga skola, fritidshem och förskoleklass
Giltig fr.o.m.:	2022-06-22
Dokumentansvarig:	Rektor

Innehåll

Plan mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling för Korsberga skola, fritidshem och förskoleklass	1
Uppföljning och utvärdering av föregående års plan	3
Beskriv hur förra årets plan har utvärderats	3
Ange vilka som har varit delaktiga och samverkat i utvärderingen.....	3
Vad visar resultatet?	3
Har målsättningarna uppnåtts?	3
Främjande och förebyggande åtgärder	4
Beskriv vilka åtgärder och insatser som sker för att främja och förebygga lika rättigheter och möjligheter för alla barn.....	4
Kartläggning och undersökning av risker och hinder samt analys av orsaker....	8
Beskriv hur kartläggningen har genomförts och vilka som har deltagit.....	8
Beskriv resultatet av kartläggningen – hur ser nuläget ut när det gäller risker och hinder för kränkningar, trakasserier och diskriminering?	8
Vad kan ni anta att det beror på?	8
Vilka insatser kan behövas för att undanröja hindren och riskerna?	9
Beslutade åtgärder.....	10
Konkreta och uppföljningsbara mål samt åtgärder som ska genomföras för att nå målen	10
Uppföljning och utvärdering av beslutade åtgärder	11
Hur ska åtgärderna följas upp och utvärderas?.....	11

Elevernas delaktighet.....	11
Vem ansvarar?	11
Vilka ska delta?	11
Rutiner för akuta situationer.....	12
Bakgrund.....	12
Anmälningsskyldighet	12
Utredningsskyldighet	12
Rutin och ansvarsfördelning	13
I normalfallet	13
Undantag	13
Lagar och styrdokument.....	14
Skollagen kap. 6	14
Diskrimineringslagen	14
Diskrimineringsgrunder	15
Kön	15
Könsidentitet eller könsuttryck	15
Etnisk tillhörighet.....	15
Religion eller annan trosuppfattning.....	16
Funktionsnedsättning	16
Sexuell läggning	16
Ålder.....	17
Begrepp.....	18
Diskriminering.....	18
Trakasserier och kränkande behandling.....	18
Repressalier	19
Ytterligare information och stöd	19
Skolverket	19
Diskrimineringsombudsmannen.....	19

Uppföljning och utvärdering av föregående års plan

För att veta om genomförda åtgärder har haft effekt och om målen har uppnåtts, så bör verksamheten följa upp och utvärdera genomförda åtgärder. Om målen inte har uppnåtts kan skolenheten behöva vidta ytterligare åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling och diskriminering.

Beskriv hur förra årets plan har utvärderats

Planen har utvärderats genom kvantitativa och kvalitativa observationer och utifrån det underlaget skett analyser i klasserna, i arbetslaget av klassens kvalitetsrapport samt kartläggning bland eleverna av otrygga platser. Elevernas egna utvärderingar innan utvecklingssamtalen och samtalen under utvecklingssamtalen visar att eleverna trivs och i stor utsträckning känner sig trygga med personalen och vet vart de ska vända sig om de behöver hjälp. Flertalet upplever att de vuxna gör vad de kan för att förhindra kränkande behandling. Alla grupper upplever att de har fungerande klassråd och elevråd. Analys av trygghetsärenden har genomförts under HT21/VT22 och två ärenden har lämnats in till huvudman under året varvid förbättringsåtgärder vidtagits.

Ange vilka som har varit delaktiga och samverkat i utvärderingen

Elever, arbetslagen och rektor.

Vad visar resultatet?

Mål 1: All personal är överens om och kan rutinerna för hantering av kränkningar och hur de ska dokumenteras.

Mål 2: 100 % av vårdnadshavarna besvarar skolans enkät om trygghet.

Mål 3: Ökat trygghet i idrottshallens omklädningsrum.

Har målsättningarna uppnåtts?

Mål 1 är inte uppnått.

Rutinerna för hur ärenden kommer till trygghetsgruppen behöver förtydligas. Kunskapen om rutiner och tillvägagångssättet för ifyllande av blanketter behöver öka.

Mål 2 är inte uppnått.

Andelen vårdnadshavare som besvarade enkäten var 14 % lägre än förra året (25 %).

Informationen gick ut till vårdnadshavarna att enkäten skulle komma via veckobrev, information på föräldramöte, vissa vårdnadshavare fick även information om det i samband med utvecklingssamtalen.

Mål 3 är delvis uppnått.

Det var 5 färre flickor än förra året (4) st. som uppger att de känner sig otrygghet i omklädningsrum och duschar. Framst uppges högljuddhet som otrygghetsfaktor och inte själva duschmomentet. Både flickorna och pojkarnas duschrum har numera draperier.

Främjande och förebyggande åtgärder

Fritidshemmet, förskoleklassen och grundskolan ska arbeta med aktiva åtgärder för att motverka att kränkningar, trakasserier och diskriminering sker. Aktiva åtgärder är ett förebyggande arbete för att inom en skolenhet främja lika rättigheter och möjligheter för alla barn. Observera att följande områden ska inrymmas i åtgärderna:

- kränkande behandling
- kön
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- könsidentitet eller könsuttryck
- ålder

Det förebyggande arbetet handlar om att undanröja risker för att barn/elever kan bli utsatta för kränkande behandling eller diskriminering inom ramen för verksamheten. Arbetat handlar **inte** om att åtgärda problem som redan har uppkommit i ett enskilt fall, utan om att förebygga att barn kränks, diskrimineras eller på annat sätt får begränsade möjligheter inom skolenheten.

Beskriv vilka åtgärder och insatser som sker för att främja och förebygga lika rättigheter och möjligheter för alla barn.

Övergripande mål

Att motverka trakasserier och diskriminering när det gäller varje diskrimineringsgrund samt när det gäller annan kränkande behandling.

Åtgärder: Alla elever har kunskap om att diskrimineringslagen förbjuder att man kränker eller diskriminerar någon utifrån diskrimineringsgrunderna.

Alla elever på skolan har deltagit i undervisning kring diskrimineringslagarna utifrån ålder och mognad.

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är flicka/pojke, kvinna eller man.

Åtgärd: Skolan har försökt skapa förutsättningar för eleverna att utveckla sina förmågor och insatser utan att begränsas av stereotypa könsroller. Alla pedagoger har lagt stor vikt vid att bemöta eleverna med ett jämlikhetstänkande, pedagogerna har försökt ge alla elever lika stort inflytande och talutrymme i flertalet klasser "lottas" namn för att ge talutrymme.

Mål: Eleverna kan förklara och förstå utifrån ålder och mognad vad begreppet kön står för i diskrimineringslagen.

Arbeta med begreppet kön och vad det får för konsekvenser för den enskilda individen och gruppen om diskriminering förekommer eller trakasserier på grund av kön.

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Mål: Eleverna kan förklara och förstå utifrån ålder och mognad vad begreppet Könsidentitet eller könsuttryck: står för i diskrimineringslagen.

Åtgärd: Arbeta med begreppet Könsidentitet eller köns uttryck och vad det får för konsekvenser för den enskilda individen och gruppen om diskriminering förekommer eller trakasserier på grund av kön.

Pedagogerna har tillsammans med eleverna analyserat och diskuterat vilka fördomar och stereotypa föreställningar om könsidentitet och köns uttryck som kan förekomma.

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Mål: Eleverna kan förklara och förstå utifrån ålder och mognad att alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Åtgärd: Arbeta med begreppet etnisk tillhörighet och vad det får för konsekvenser för den enskilda individen och gruppen om diskriminering förekommer eller trakasserier på grund av etnisk tillhörighet.

Eleverna har kunskap om och förståelse för andra människors uppväxtvillkor och kultur.

Tema under barnrättsveckan i hela skolan. Pedagogerna undervisar om olika kulturer och barns uppväxtvillkor.

Uppföljning sker genom observationer i undervisningen samt på olika sätt elevutbildningen, samtal i smågrupper, samling hela skolan, samt diskussioner utifrån olika filmer.

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet

Mål: Eleverna kan förklara och förstå utifrån ålder och mognad vad lagen innebär när det gäller religion och annan trosuppfattning. Alla i Sverige har rätt att välja sin egen trosuppfattning.

Åtgärd: Arbeta med begreppet religion och annan trosuppfattning. och vad det får för konsekvenser för den enskilda individen och gruppen om diskriminering förekommer eller trakasserier på grund av religion och annan trosuppfattning.

Förutom kristendomens högtider har skolan uppmärksammat högtider som är knutna till någon av de stora världsreligionerna. I undervisningen har det lyfts fram skillnader och likheter mellan religionerna och förklarat vad religionsfrihet innebär.

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Mål: Eleverna kan förklara och förstå utifrån ålder och mognad vad lagen innebär när det gäller funktionsnedsättning.

Åtgärd: Arbeta med begreppet funktionsnedsättningar och vad det får för konsekvenser för den enskilda individen och gruppen om diskriminering förekommer eller trakasserier på grund av begreppet funktionsnedsättningar.

Alla elever vet vad en funktionsnedsättning kan innebära.

Alla elever ges utifrån sina förutsättningar möjlighet att delta i alla aktiviteter och personalen undervisar vad en funktionsnedsättning är. Personalen är goda förebilder måna om att inte överföra fördomar. Eleverna uppmuntras att ta del i alla aktiviteter. Vi uppmärksammar och arbetar med "Rocka sockorna" varje år den 21 mars med temat olikheter. De elever som är i behov av alternativa verktyg får tillgång till dem och kan använda dem under året som gått har de även utvecklat sina förmågor i användandet av alternativa verktygen. Pedagogerna känner säkerhet i användandet av datorer och Ipads. Kontinuerlig dialog med elevhälso teamet och med Anna Larsson i Talteamet på resurscentrum har förts. I klasserna har inte någon direkt schemalagd undervisning för eleverna skett om olika funktionsnedsättningar dock har det kommit upp i naturliga sammanhang i klassrummen om vilka olikheter vi har.

Uppföljning sker kontinuerligt genom observationer i undervisningen samt vid elevutbildningen. Uppföljning sker även i samtal i arbetslaget.

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Mål: Eleverna kan förklara och förstå utifrån ålder och mognad vad lagen innebär när det gäller sexuell läggning.

I Sveriges lagstiftning står det att man har rätt att älska och vara tillsammans med vem man vill.

Åtgärder: Arbeta med begreppet sexuell läggning och vad det får för konsekvenser för den enskilda individen och gruppen om diskriminering förekommer eller trakasserier på grund av sexuell läggning.

Pedagogerna har tillsammans med de äldre eleverna analysera och diskutera vilka fördomar och stereotypa föreställningar om sexuell läggning som kan förekomma.

Åldersanpassad sexualundervisning i åk. 6 har genomförts.

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Mål: Eleverna kan förklara och förstå utifrån ålder och mognad vad lagen innebär när det gäller åldersdiskriminering.

Åtgärder: Arbeta med begreppet åldersdiskriminering och vad det får för konsekvenser för den enskilda individen och gruppen om diskriminering förekommer eller trakasserier på grund av ålder. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller även i skolan.

Pedagogerna har skapat olika alternativ för social gemenskap och aktiviteter där elever i olika åldrar och från olika årskurser umgås och samarbetar tex. Skoljogg, barnrättsvecka, Yuckahaw. De yngre eleverna blir hämtade av de äldre vid aktiviteter i basgrupperna.

Samarbete har skett över klasserna i olika konstellationer. Rastaktiviteter i blandade åldersgrupper. Utvärdering sker efter varje större gemensam aktivitet bland elever och personal.

Utvärdering sker av de rastaktiviteter som genomförs på klassråden.

Annan kränkande behandling

Mål: Eleverna känner sig trygga på skolan och visar respekt mot alla.

Åtgärd: Ingen ska behöva bli utsatt för kränkande behandling varken fysiskt, psykosocialt, verbalt, text eller bild.

De äldre eleverna har minst en lektion varje termin med temat Etik på nätet.

Gemensamma aktiviteter för hela skolan, rast värdar och rastaktiviteter på skolan.

Pedagogerna ansvarar för en god gruppindelning under lektionstid. Alla fortsätter elevutbildningen mot kränkande behandling utifrån konceptet - Alla ska trivas.

Det sker kontinuerligt värdegrundsarbete i varje klass. Förskoleklassen har arbetat med Uggans regler. Fritidsverksamheten har kontinuerligt haft värdegrundsamtal på gruppnivå och tex. samtalat utifrån fyrahörns övningar. De konflikter som sker tas möjligaste mån upp direkt och utreds via dialog, seriesamtal och enskilda samtal.

Elevernas trygghet och trivsel är en fråga som rör all personal på skolan.

Kartläggning och undersökning av risker och hinder samt analys av orsaker

Syftet med kartläggningen är att identifiera risker för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling i verksamheten. De problem- och riskområden som identifieras ska ligga till grund för planeringen av de åtgärder som ska genomföras för att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Kartläggningen bör inte bara omfatta förekomsten av trakasserier och kränkande behandling, utan även en översyn av den egna organisationen på såväl, individ-, som grupp- och verksamhetsnivå. Verksamheten kan genom sin organisation, regler, gruppindelningar och andra inslag oavsiktligt medverka till att diskriminering uppstår.

Rutiner och regler behöver därför ses över för att minimera risken för att det uppstår strukturer som bidrar till kränkningar eller diskriminering.

Kartläggningen ska innefatta risker och hinder för lika rättigheter och möjligheter avseende

- kränkande behandling
- kön
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- könsidentitet eller könsuttryck
- ålder

Beskriv hur kartläggningen har genomförts och vilka som har deltagit

Kvantitativa och kvalitativa observationer av personal, elever och vårdnadshavare på skolan. Analys, reflektion, dialog kring resultatet av pedagogerna och deras egna förhållningsätt, attityder, normer och värderingar och hur det påverkar deras slutsatser och arbetshypoteser.

Beskriv resultatet av kartläggningen – hur ser nuläget ut när det gäller risker och hinder för kränkningar, trakasserier och diskriminering?

Det behövs ett ständigt pågående arbete med diskrimineringsgrunderna, trakasserier och kränkande behandling. De brister som framkommit vid kartläggning har åtgärdats och följs upp kontinuerligt.

2022/23 års mål är satta utifrån resultatet som framkommit vid kartläggningen.

Vad kan ni anta att det beror på?

Trygghetsskapande arbete pågår ständigt på skolan och det uppstår nya områden som man måste fokusera och rikta insatser mot. Relationer mellan människor är i ständig förändring och det uppstår hela tiden nya dilemman.

Vilka insatser kan behövas för att undanröja hindren och riskerna?

- Återkommande översyn av den egna organisationen på såväl, individ-, som grupp- och verksamhetsnivå. Rutiner och regler behöver därför ses över för att minimera risken för att det uppstår strukturer som bidrar till kränkningar eller diskriminering.
- All personal på skolan känner till rutinerna kring hantering av kränkningar och vet hur de ska dokumenteras.
- Uppmuntra vårdnadshavare att besvara eventuell trygghetsenkät som skickas ut.
- Enligt kartläggningen där alla elever varit delaktiga av otrygga platser framkommer att en del elever känner sig otrygga. Insatser har gjorts och görs för att trygga upp de områden som framkommit i kartläggningen. Samtlig personal arbetar med klassrumsmiljön för att få mer struktur och lugn.
- Trygghet är en grundförutsättning för lärande.

Beslutade åtgärder

Arbetet med att främja och förebygga kränkande behandling och diskriminering ska vara målinriktat och verksamheten ska genomföra åtgärder för att förhindra att det uppstår. Att arbetat ska vara målinriktat innebär att verksamheten ska sätta upp mål för sitt förebyggande arbete.

Konkreta och uppföljningsbara mål samt åtgärder som ska genomföras för att nå målen

Mål	Aktiva åtgärder för att nå målet
<p>Planen för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling för Korsberga skola ska vara välkänd för all personal och elever på skolan.</p> <p>All personal ska vara informerade om hur rutinerna för hantering av kränkningar och konflikter samt hur de ska dokumenteras i e-tjänst. När ny personal tillkommer på skolan så ska de informeras och uppdateras vad som gäller.</p>	<p>I augusti och januari går rutinerna igenom med all pedagogisk personal på skolan. Informera ny personal som börjar i verksamheten om nu gällande rutiner.</p> <p>Vårdnadshavare informeras vid föräldramöte om gällande plan och rutiner.</p>
<p>Skolan och skolgården upplevs som trygg av alla elever.</p>	<p>Tillsyn av vuxen finns under alla tider när elever är ute.</p> <p>Rastaktivitet ordnas av vuxen.</p> <p>Fortsatt arbete i alla grupper mot kränkande behandling och diskrimineringsgrunderna.</p> <p>Trygghetsgruppen får tid under augustidagarna att grovplanera läsårets.</p>
<p>Arbetsron upplevs som god i alla grupper. Trygghet och studiero är betydelsefullt för hur eleverna kommer att lyckas nå målen för utbildningen</p>	<p>Strukturerad, varierad och differentierad undervisning.</p> <p>Tillitsfulla relationer mellan lärare och elever.</p> <p>Aktivt värdegrundsarbete.</p>

Uppföljning och utvärdering av beslutade åtgärder

Hur ska åtgärderna följas upp och utvärderas?

Elevernas delaktighet

Eleverna görs delaktiga genom information och diskussion på klassråd, elevråd, fritidsråd, elevutbildning, kartläggning av otrygga platser i september och i mars, enkät omkring Fritidshemmet och klassens kvalitetsrapport. Personliga intervjuer med eleverna på fritidsverksamheten under våren.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavare görs delaktiga genom information och samtal på föräldramöten samt vid utvecklingssamtal. Planen finns i Haldor/Edlevo, samt på hemsidan fullt tillgänglig för föräldrar under hela året. Trygghetsfrågor lyfts med vårdnadshavare vid utvecklingssamtal.

Personalens delaktighet

Personal görs delaktiga genom information och dialog i arbetslag och vid arbetsplatsträffar.

Förankring av planen

Målen i planen mot kränkande behandling och diskriminering tas upp bland personalen vid två tillfällen per termin. (vid start hösttermin, oktober, vid start av vårtermin, mars).

Den finns i Haldor/Edlevo. Trygghetsgruppen lyfter planen med eleverna i början av höstterminen och i samband med elevutbildningen. Rektor har vid nyanställning av personal en genomgång av planen.

Kartläggning av otrygga platser i september och mars.

Kvalitativa och kvantitativa observationer och intervjuer av elever.

Analys, reflektion, dialog kring resultaten.

Vem ansvarar?

Rektor och all pedagogisk personal.

Vilka ska delta?

All personal på skolan och rektor.

Rutiner för akuta situationer

Bakgrund

Enligt Skollagen 6 kap. 10 § är en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Första stycket första och andra meningarna ska tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen (2008:567).

Följande riktlinjer förtydligar ansvarsfördelningen mellan rektor och huvudmannen. Arbetet i de olika verksamheterna ska präglas av en nolltolerans mot kränkningar.

Anmälningsplikt

Varje lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling eller diskriminering i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn som i sin tur har anmälningsplikt till huvudmannen.

Utredningsskyldighet

Skolan är skyldig att utreda händelsen så fort det kommit till skolan kännedom att det förekommit kränkningar eller att något barn känner sig kränkt. Utredningen inriktas på att bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att förhindra fortsatta kränkningar.

Utredningen blir av vikt för att huvudmannen ska kunna vidta relevanta åtgärder och för att dessa ska ha effekt.

I vissa situationer kan det vara tillräckligt att genom några frågor för att få händelsen klarlagd och därigenom utagerad. En sådan enkel utredning kan dock bara anses tillräcklig om det framgår att händelsen varit bagatellartad. I andra mer komplicerade fall av kränkningar kan utredningsskyldigheten bli mycket långtgående och omfatta fler barn eller elever samt personal.

Huvudmannen måste få kännedom om uppgifterna för att utredning ska kunna inledas och eventuella åtgärder vidtas. Huvudmannen är även skyldig att skyndsamt se till att en anmälan utreds.

Barn- och utbildningsnämnden i Vetlanda har delegerat ansvaret att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling till rektor. Utredningen anmäls till barn- och utbildningsnämnden, för att nämndens ledamöter ska få information om hur ärendet har utvecklats.

Rutin och ansvarsfördelning

I normalfallet

1. När en lärare eller annan personal får kännedom om/misstänker att ett barn är utsatt för kränkande behandling eller diskriminering sker **omedelbart** en anmälan till rektor.
2. Rektor skickar anmälan till barn- och utbildningskansliet, som diarieför ärendet. Kopia på anmälan läggs i elevakten.
3. Rektor eller av rektor utsedd personal utreder **skyndsamt** omständigheterna kring den uppgivna kränkningen eller diskrimineringen. Utredningen belyser allsidigt vad som inträffat samt omfattar både den eller de som kan ha utfört kränkningen och den som har blivit utsatt.
4. Utredningen ska leda till att verksamheten får tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att få trakasserier eller den kränkande behandlingen att upphöra. Utredningen lämnas till barn- och utbildningskansliet, kopia läggs i elevakten.
5. Utredningen anmäls också till barn- och utbildningsnämnden, där den noteras i protokollet som ett delgivningsärende.

Särskild rutin för personal finns på intranätet: [BU Kränkande behandling, rutin](#)

Undantag

I det fall ett barn är utsatt för *långvarig kränkande behandling eller trakasserier* eller *då personal är inblandad*, överlämnas utredningsansvaret till verksamhetschef grundskola och därefter vidtas de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Utredningen anmäls också till barn- och utbildningsnämnden, där den noteras i protokollet som ett delgivningsärende.

Lagar och styrdokument

I skollagen kap 6, i läroplanen för förskolan kap 1 och 2.1, samt i diskrimineringslagen regleras arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Skollagen kap. 6

I 6 kapitlet skollagen finns regler om aktiva åtgärder mot kränkande behandling. Det innebär att huvudmannen för en förskola är skyldig att se till att det i varje förskola bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det dels genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn utsätts för kränkande behandling, dels årligen upprättas en plan mot kränkande behandling. Planen mot kränkande behandling ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever samt en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande årsplan.

Det finns i 6 kapitlet skollagen också regler om förbud mot kränkande behandling och repressalier och om skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling.

Barn ska vara delaktiga i arbetet med planen mot kränkande behandling.

Diskrimineringslagen

Reglerna om aktiva åtgärder mot diskriminering finns i 3 kap. diskrimineringslagen. Här regleras skolans skyldighet att arbeta med aktiva åtgärder som omfattar alla diskrimineringsgrunder. Arbetet med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter ska omfatta diskrimineringsgrunderna:

- Kön
- Könsöverskridande identitet eller uttryck
- Etnisk tillhörighet,
- Religion eller annan trosuppfattning,
- Funktionsnedsättning,
- Sexuell läggning
- Ålder

Här finns också en skyldighet att genomföra arbetet med aktiva åtgärder enligt ett övergripande ramverk. Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Det har också införts en skyldighet att ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier. Kravet på en likabehandlingsplan har ersatts med ett allmänt krav på skriftlig dokumentation.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. (diskriminering)
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande "Då kanske vi ska kalla dig för Petra så att de andra inte tror att du är Fatima". Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. (trakasserier på grund av kön)

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala".

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: "Det får vara någon måtta med tramset." Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i "riktiga kläder" eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. (diskriminering och trakasserier)

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. (diskriminering)
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. (trakasserier)

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans förskollärare säger "Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?" (trakasserier)
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av förskollärarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. (trakasserier)

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. (diskriminering)
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom "Snubbelfot". Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. (trakasserier)

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en "äcklig" storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. (trakasserier)

- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjeträd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och mamma, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit "den andra tantens" namn. (diskriminering)

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i skolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. (trakasserier)
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra barnens pappor. Agnes blir sårad när de andra barnen skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. (trakasserier)

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder.

Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att en elev eller student känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker en elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både skolpersonal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i klassrummet och vill inte lugna ner sig trots lärarens tillsägelse. Ett gräl som uppstår emellan dem slutar med att läraren ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger klassläraren. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelande. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när en elev, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Ytterligare information och stöd

Skolverket

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/krankande-behandling-mobbning-och-diskriminering>

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/koll-pa-studiero/framja-studiero-genom-att-motverka-krankande-behandling-och-diskriminering>

Diskrimineringsombudsmannen

<https://www.do.se/om-diskriminering/vad-ar-diskriminering/>